

Vikki Howells AS

Y Gweinidog Addysg Bellach ac Uwch

Lynne Neagle

Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg

Annwyl Vikki a Lynne,

12 Rhagfyr 2024

Y Bwlch Cyflogaeth Anabledd a'r system addysg

Mae'r Pwyllgor Cydraddoldeb a Chyfiawnder Cymdeithasol wrthi'n llunio adroddiad ar ein hymchwiliad i'r bwlch cyflogaeth anabledd. Un thema bwysig fu rôl ysgolion a cholegau AB yn ogystal â chyflogwyr wrth lunio dyheadau a disgwyliadau myfyrwyr anabl mewn perthynas â throsglwyddo o addysg i fyd gwaith a rhagolygon swyddi yn y dyfodol.

Cawsom dystiolaeth a oedd yn pwysleisio'r angen i sicrhau mynediad teg i gyfleoedd lleoliadau gwaith a'r angen i weithio gyda chyflogwyr i gyflawni hyn.¹ Rydym yn poeni hefyd ar ôl clywed y gall myfyrwyr anabl yn aml golli cyfleoedd lleoliadau neu eu bod yn cael eu neilltuo mewn ystod gul o sectorau sy'n gallu darparu ar gyfer unrhyw addasiadau angenrheidiol.²

O ran disgwyliadau, dywedodd Gerraint Jones-Griffiths, sy'n Llysgennad Engage to Change dros Anabledd Dysgu Cymru, wrthym bod plant ifanc anabl bob amser yn dweud nad ydynt yn gwybod beth yr hoffent ei wneud pan fyddant yn hŷn ac nad oes neb erioed wedi gofyn iddynt.³

¹ Y Pwyllgor Cydraddoldeb a Chyfiawnder Cymdeithasol, Cofnod y Trafodion, 14 Hydref, paragraffau 134 - 139, 212 - 213

² Y Pwyllgor Cydraddoldeb a Chyfiawnder Cymdeithasol, Cofnod y Trafodion, 7 Hydref, paragraffau 58 - 60, Tystiolaeth ysgrifenedig, DE15 - Cymdeithas Syndrom Down; DE08 - Tîm Cymorth Lleiafrifoedd Ethnig ac Ieuencid Cymru [Saesneg yn unig]

³ Y Pwyllgor Cydraddoldeb a Chyfiawnder Cymdeithasol, Cofnod y Trafodion, 14 Hydref, paragraff 242

O ran mynediad i leoliadau gwaith, dywedodd Arthur Beechy, Prif Swyddog Gweithredol Agoriad Cyf, elusen sy'n cynnig cyfleoedd cyflogaeth â chymorth yng ngogledd Cymru, wrthym:

*"I always remember a horror story, whereby the children in a school, which will remain nameless, all had placements to go out, bar a young disabled girl, because it was too much trouble to get her one, and she's the only one left in school of her year, and everybody else is out. There's something wrong there."*⁴

Nodwn y gellir craffu ar rai o'r materion hyn yn ystod ymchwiliad y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg sydd ar ddod i Lwybrau at addysg a hyfforddiant ôl-16. At hynny, rydym yn cydnabod natur anecdotaidd y cyfraniadau hyn. Fodd bynnag, hoffem glywed eich barn am y materion hyn sy'n ymwneud â'ch portffolio:

1. A fydddech cystal â rhoi eich ymateb i'r pryderon hyn ynghylch disgwyliadau a mynediad i leoliadau yn gyffredinol yn ogystal â'r cwestiynau penodol a nodir isod?
2. Eich asesiad o sut mae cynllun profiad gwaith Gyrfa Cymru ar gyfer dysgwyr ym mlwyddyn 10 ac ym mlwyddyn 11 yn gallu cefnogi dysgwyr anabl? Pa ddata y gallwch eu rhannu gyda ni ynghylch cyfran y dysgwyr hynny sy'n anabl?
3. Yn fwy cyffredinol, eich asesiad o sut mae'r rhan "Addysg Gyrfaoedd a Phrofiadau Cysylltiedig â Byd Gwaith" o'r Cwricwlwm i Gymru a'r canllawiau statudol cysylltiedig yn cefnogi dysgwyr anabl?
4. I ba raddau y mae ysgolion a lleoliadau addysg eraill yn gweithio gyda chyflogwyr a sefydliadau trydydd parti i ddarparu profiadau cyfoethogi o ansawdd uchel i ddysgwyr, yn unol â chanllawiau statudol Llywodraeth Cymru? Pa ddata y gallwch eu rhannu gyda ni?
5. Sut mae Llywodraeth Cymru yn sicrhau bod dysgwyr anabl yn cael yr hyblygrwydd a'r cymorth y mae eu hangen arnynt i gael mynediad i addysg bellach? Beth yw eich disgwyliadau o sut mae AB, AU a'u hadrannau gyrfaoedd yn cefnogi dysgwyr anabl ymlaen i interniaethau a phrentisiaethau? A sut ydych chi'n ymgysylltu ag Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Economi, Ynni a Chynllunio yn hyn o beth?
6. Beth yw goblygiadau, os o gwbl, ddeddfwriaeth a chanllawiau Anghenion Dysgu Ychwanegol cymharol newydd ar gyngor a chymorth gyrfaoedd i bobl ifanc anabl?
7. Unrhyw wybodaeth arall yr hoffech dynnu ein sylw ati o ran sut mae Llywodraeth Cymru yn cefnogi dysgwyr wrth iddynt drosglwyddo o'r ysgol i fyd gwaith i bobl anabl?
8. Sut ydych chi'n ymgysylltu ag Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Economi, Ynni a Chynllunio i sicrhau bod pobl ifanc yn cael ystod mor eang â phosibl o opsiynau ar ôl iddynt gyrraedd

⁴ Y Pwyllgor Cydraddoldeb a Chyfiawnder Cymdeithasol, Cofnod y Trafodion, 21 Hydref, paragraff 329

16 oed? Er enghraifft, rydym wedi clywed pryderon am 'ymyl dibyn' sy'n wynebu pobl anabl wrth gael mynediad i leoliadau a chynlluniau penodol â chyfyngiad oed e.e. Twf Swyddi Cymru? Pa ystyriaeth sydd wedi'i rhoi i ehangu mynediad i bobl anabl o bob oed?

Gan fod y Pwyllgor wrthi'n llunio ei adroddiad drafft, byddwn yn ddiolchgar am ymateb cyn gynted â phosibl ac yn ddelfrydol erbyn 10 Ionawr 2025 fan bellaf.

Rwy'n anfon copi o'r llythyr hwn at Gadeiryddion y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg a Phwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig.

Yn gywir,

Jenny Rathbone

Cadeirydd y Pwyllgor Cydraddoldeb a Chyfiawnder Cymdeithasol

Senedd Cymru/Welsh Parliament